

Peace. NATO summit Brussels 10th January 1994. – NATO Graphics studio. – 8 p. 11. Гудим В. Досвід України в миротворчій операції КФОР та участі в програмі “Партнерство заради миру” / Миротворча діяльність України: кооперація з НАТО та іншими структурами європейської безпеки. – К.: Стило, 2002. – С. 74 – 85. 12. Спільна заява України і НАТО для преси від 14.09.1995 р. // Політика і час. – 1995. – № 10. – С. 81 – 83. 13. Храбан І.А. Система європейської безпеки і напрями воєнно-політичної інтеграції України до її структур: Монографія. – К.: Варта, 2005. – 544 с. 14. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору // Народна армія. – 1997. – 11 липня (№ 118). – С. 1, 3. 15. Постанова Верховної Ради України “Щодо відносин України і Організації Північноатлантичного договору (НАТО) від 23 квітня 1999 року № 612-XIV // Голос України. – 1999. – 27 квітня (№ 76). – С. 2. 16. Українське суспільство – 1996: думки, оцінки й умови життя населення України // Політичний портрет України: Бюлетень Фонду “Демократичні ініціативи”. – 1996. – № 17. – С. 73 – 93. 17. Прес-служба Фонду “Демократичні ініціативи”. Чи треба Україні стати членом НАТО? // Урядовий кур’єр. – 1997. – 30 січня (№ 16 – 17). – С. 11. 18. Николаева А. Военные говорят: кто не был в армии, тот многое потерял, а кто там был, потерял в два раза больше // Зеркало недели. – 1996. – 15 – 21 июня (№ 24). – С. 1 – 2. 19. Декларація глав держав та урядів країн-учасниць саміту Комісії Україна–НАТО // Путівник до саміту НАТО у Вашингтоні 23 – 25 квітня 1999 року. – Брюссель: Офіс інформації та преси НАТО. – 1999. – С. 89 – 90. 20. Горбулін В.П. Взаємовідносини Україна – НАТО в контексті євроатлантичних інтеграційних процесів // Національна безпека і оборона. – 2003. – № 7. – С. 5 – 7. 21. Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року. – К.: МО України, 2004. – 103 с. 22. Поляков Л., Пашков М. Україна – НАТО: Тепло... ще тепліше // Дзеркало тижня. – 2002. – 11 – 17 травня (№ 17). – С. 1, 3. 23. Закон України “Про основи національної безпеки України” // Урядовий кур’єр. – 2003. – 30 липня (№ 139). – газета в газеті “Орієнтир”. – № 28. – С. 1 – 6. 24. Воєнна доктрина України // Народна армія. – 2004. – 23 червня (№ 116). – С. 3 – 5. 25. Указ Президента України “Питання Воєнної доктрини України // Стратегічна панорама. – 2005. – № 1. – С. 17. 26. Соціологічна служба “Дня” // День. – 2006. – 4 березня (№ 36). – С. 1.

УДК 94(477)“195/198”:623.46.5

Б.С. Левик

Національний університет “Львівська політехніка”,
Інститут гуманітарних і соціальних наук

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ПІД ЧАС ВХОДЖЕННЯ У МІЖНАРОДНУ СИСТЕМУ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ НА ШЛЯХУ ДО ВСТУПУ В НАТО

© Левик Б.С., 2008

Наводяться історичні приклади вступу до НАТО багатьох європейських країн (Норвегії, Словаччини, Угорщини, Чеської Республіки, Польщі, Румунії) та вирішення ними власного питання з національної безпеки і оборони.

The article covers historical cases describing a number of countries (Slovakia, Hungary, Czech Republic, Poland, Romania) acquiring NATO membership at the background of national security and defense problem solution.

Розвал світової соціалістичної системи дав можливість багатьом країнам Східної та Центральної Європи звільнитись від домінування комуністичної ідеології і вільно вибрати демократичний шлях розвитку. Одночасно європейські країни молодій демократії отримали виклик часу: швидке та якісне вирішення захисту своїх власних життєвоважливих інтересів, серед яких

національна безпека посідає чільне місце. Для нашої держави захист національних інтересів залишається актуальним, як і питання створення сучасної ефективної системи національної безпеки, яка могла б дати відповіді на виклики сьогодення, глобальні загрози, а також можливі загрози нашим національним інтересам.

Проблема національної безпеки все більше починає цікавити не тільки фахівців, але і пересічного громадянина, платника податків, який бажає мати державні гарантії стабільності і власної безпеки. Усе це викликано нестабільною внутрішньою та зовнішньою ситуацією навколо України.

У 2009 р. в Україні вийшов перший вітчизняний підручник В.А. Ліпкана “Теорія національної безпеки”, який розкриває сутність та зміст теорії національної безпеки і вводить поняття нової міжгалузєвої дисципліни “Націєбезпекознавство”. Кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри міжнародних відносин та національної безпеки Київського національного університету внутрішніх справ Ліпкан В.А. став відомий завдяки своїй монографії “Теоретичні основи та елементи національної безпеки України” (2003), а також багатьом колективним науковим працям „Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях” (2006), „Національна безпека і національні інтереси України ” (2006).

Доволі цікавою за своєю новизною є монографія полковника ЗСУ В.Ю. Богдановича “Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення ” (2003), в якій автор вперше запропонував індикатори-показники стану національної безпеки країни.

На особливу увагу заслуговують наукові дослідження «Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива» за загальною редакцією О.І. Соскіна, директора Інституту трансформації суспільства (м. Київ). Книга надрукована у 2007 р. як колективна монографія. Самі дослідження проводились за сприяння Посольства Королівства Норвегії в Україні впродовж 2000–2007 рр. за тематикою євроатлантичної інтеграції нашої держави.

Наукова стаття має на меті показати історичні варіанти вирішення питання національної безпеки країнами Європи в період 1949–2002 рр. через вступ до НАТО. Автор хоче переконати українських громадян у доцільності приєднання нашої держави до Північноатлантичного договору, що є важливим для національної безпеки і демократичного розвитку України.

Дії України на зовнішньополітичній арені повинні виходити з національних інтересів та ґрунтуватись на чинному міжнародному праві. Діюча міжнародна формула дає змогу кожній державі будувати власну безпеку на власний розсуд, за умови відсутності загрози іншим країнам. Це правило сформульовано в рамках ОБСЄ. Офіційною заявою Президента В.А. Ющенко Україна задекларувала своє бажання забезпечити національну безпеку через членство в НАТО і ЄС. Вхідження України до цих міжнародних організацій – найоптимальніший шлях до трансформації нашого суспільства у європейські стандарти і найдешевший спосіб створити дієву систему захисту національних інтересів. На цьому етапі варто проаналізувати і порівняти досвід зарубіжних країн Центральної і Східної Європи на шляху до НАТО.

Норвегія була однією з 12 країн–засновниць Північноатлантичної організації у квітні 1949 р. [8]. Сьогодні Норвегія не потребує захисту від НАТО, вона сама спроможна виступати в ролі донора безпеки.

До цього була Друга світова війна, яка розпочалась для Норвегії у квітні 1940 р. несподіваним нападом фашистської Німеччини. Норвезький воєнний опір тривав з квітня до червня 1940 р. і потерпів повний крах, незважаючи на допомогу з боку Англії, Франції та Польщі. Боротьба проти фашизму продовжилась в Норвегії та за межами країни, і набула інших форм. Уряд і Король Норвегії переїхали до Лондона. В Англії були створені норвезькі армія, флот, авіація. Для цього була фінансова спроможність країни, переважно за рахунок міжнародних морських перевезень, які виконував Норвезький торговий флот, який дислокувався за межами країни. На території Норвегії діяв рух опору, який отримував підтримку від США і Англії. Після закінчення Другої світової війни Норвегія вийшла у тісному союзі з США та Англією. Політики країни чітко усвідомлювали, що відсутність такої підтримки у майбутньому може повернути політичний курс розвитку Норвегії в

інше русло. Норвегія посідає важливе геостратегічне становище у світі, оскільки контролює Північну Атлантику, так заваний Північний морський торговельний шлях.

У післявоєнний період Норвегія боялась СРСР, її експансіоністської політики і комуністичної ідеології, сталінського режиму, пам'ятаючи його напад на Фінляндію у 1939 році. З осені 1944 року на території країни знаходились радянські війська, які спочатку вітало місцеве населення. На післявоєнних виборах до парламенту 13 % комуністів увійшли до складу вищого законодавчого органу. Вони були проти НАТО. Серед політиків та населення країни багато було прихильників нейтрального статусу держави. Події у 1948 році в Чехословаччині норвезькі громадяни сприйняли з осудом силової політики СРСР проти волі чехів на самовизначення. Політики Норвегії мали бажання захищати національні інтереси у системі колективної безпеки. Спочатку була пропозиція створити Північноєвропейський оборонний альянс північних країн. Однак скоро стало зрозуміло, що така організація не захистить від глобальних загроз. На той час основною загрозою була можлива воєнна експансія з боку СРСР. Більшість європейських країн схилилось до створення євроатлантичного політично-військового союзу.

Побоюючись реакції СРСР на входження Норвегії до військово-політичного союзу, політики і уряд країни показував свою миролюбну зовнішню політику, акцентуючи увагу на бажанні створити безпечну систему національної безпеки і оборони, яка ні в якому разі не направлена проти Радянського Союзу.

На той час при владі у Норвегії перебувала Робоча партія, яка після тривалих переговорів погодилась винести питання вступу країни до Північноатлантичного Альянсу на розгляд Стортингу (парламенту), який прийняв позитивне рішення.

Норвегія увійшла до НАТО, але не увійшла до ЄС, вважаючи це різними речами. Норвегія інтегрована в ЄС через єдину економічну зону, вона член внутрішнього європейського ринку, тісно співпрацює з ЄС у зовнішній та оборонній сфері, візовій та культурній тощо.

Вступ до НАТО не має нічого спільного з економікою, але постійні взаємостосунки з розвиненими країнами світу дають частку довіри і можливість участі в економічних міжнародних організаціях.

Вступ до НАТО не передбачає диктату в питанні політичної побудови державної влади. Норвегія з другої половини XIX ст. розпочала будівництво громадянського суспільства. Громадські організації відіграють вкрай важливу роль у житті країни. Усі дискусії, що торкаються інтересів нації, обговорюються відкрито і публічно.

Початок ХХІ ст. охарактеризувався зміною геополітичної ситуації, однак НАТО довело, що сила – в єдності. НАТО як міжнародна організація, використовуючи інструмент воєнно-політичних консультацій і прийняття рішень на основі консенсусу, виступає гарантом збереження миру і стабільності на трьох континентах. НАТО стало основним гравцем у забезпеченні світової безпеки.

Для членства в НАТО новим країнам-претендентам потрібно пройти процедуру трансформації і реформування, через яку проходили усі члени НАТО.

Норвегія і Україна співпрацюють між собою у військовій сфері як на двосторонній основі, так і в рамках натовських програм [1].

Польща на початку 1980-х років стала перед вибором концепції та політики національної безпеки та захисту національних інтересів, а з 1989 р. це питання перестало бути теоретичним. Польща відмовилась від радянських гарантій безпеки у рамках Варшавського договору. З плином часу поляки переконались, що спроба «лібералізації» і демократизації Росії виявилась невдалою, Росія повернулась до традиційних форм російської політики. Це було очевидним у відношенні Росії до Білорусії, України, Прибалтійських країн, Молдови. Поляки звернули увагу на США, як на сильного партнера, який мав глобальний вплив у політичній, мілітарній і економічній сферах. Союз з такою супердержавою давав Польщі глобальні гарантії безпеки, в тому числі і національної. Польща мала кілька варіантів побудови власної національної безпеки:

1. Регіональна система колективної безпеки (центральної і східноєвропейської разом з Росією; також, але без Росії).

2. Власна безпека у формі нейтральності, майбутнє приєднання до будь-якого військово-політичного союзу.

3. Вступ до НАТО як тверда запорука національної безпеки.

4. Вступ до Євросоюзу.

5. Вступ до НАТО і Євросоюзу.

Європейські країни мають між собою історично вкорінені антипатії, конфлікти та претензії, однак у них є єдиний інтегративний чинник: спільне відчуття загрози національній безпеці. Потенційним джерелом такої загрози, на думку Польщі, є Росія. Невизначеність Польщі у питанні власної безпеки вносило певний хаос у цьому питанні у Європі, це було вигідно для Росії. Така невизначеність не обіцяла нічого доброго для Польщі. Подальша, починаючи з 1993 року, зовнішня політика Росії по відношенню до колишніх пострадянських республік у вигляді погроз, шантажу, політичного та економічного тиску переконала поляків у правильності євроатлантичного вибору. Бажання Польщі вступити до ЄС та НАТО набуло природного і логічного характеру. Поляки розуміли, що стабільність у Європі залежить саме від цих двох міжнародних організацій. У липні 1997 р. на Мадридському саміті Польща отримала запрошення до НАТО. Вступ Польщі до НАТО не впливав на безпеку її сусідів. Політика безпеки Польщі та її пріоритети були сформовані у 1999 р., однак політики ще довго (два роки) вели полеміку з цього питання. Відсутність переконливих альтернатив щодо вступу у НАТО переконала польські партії та політиків у правильності вибору.

Реалізація північноатлантичного вибору Польщі гальмувалась такими чинниками:

- на території країни знаходились російські війська;
- в країні існувала економічна криза;
- розбіжність в оцінці проектів майбутньої політики національної безпеки;
- наявність застарілого стереотипу у суспільстві, відношення до НАТО як до агресивного воєнного блоку;
- незнання суспільством західного світу, боязнь його цінностей і традицій.

Поляки почали працювати над зміною стереотипу. Насамперед це був необмежений доступ до інформації, можливість вільно подорожувати, забезпечення в державі свободи слова та політичної діяльності.

З початку 1980-х р. Польща відмовлялась від будь-яких дій, які б «дражнили» СРСР. В політикумі країни посткомуністичні сили перейшли на соціал-демократичну платформу, однак їх вплив на свідомість мас катастрофічно зменшився, групи «старого ладу» не наслідувались запропонувати польському суспільству проросійську альтернативу розвитку системи національної безпеки. Хоча соціал-демократи пробували закинути польському уряду, що він замінив Москву на Брюссель.

У Польщі у донатівські часи дебатовалась концепція «третього шляху» – ані на Захід, ані на Схід, політики нейтралізації, яка передбачала: неприєднання до жодних воєнно-політичних блоків, утримання від прийняття важливих міжнародних зобов'язань, уникнення від участі у міждержавних конфліктах. Пропонувався і шлях військового нейтралітету на певний час. Однак геополітичне становище Польщі, слабкість її економіки унеможлилювали забезпечення оборонної самодостатності країни. Все це спонукало уряд Польщі у листопаді 1992 р. обрати євроатлантичний вектор, акцентуючи увагу польської спільноти, що це головна умова польської безпеки. Цьому важливому стратегічному кроку передував вихід Польщі з Варшавського договору у березні 1992 р. У 1993 р. в політичному середовищі Польщі існував повний консенсус з питання вступу країни до НАТО. Такої думки притримувалось польське суспільство, за вступ до НАТО висловлювалось близько 57 % населення, а в 1996 р. цей показник досягнув 73 % [2].

Демократизація польської держави і суспільства розпочалась на початку 1990-х років. Серед інших важливих дискусій національної ваги у суспільстві дискутували і з питання Північноатлантичної орієнтації Польщі. На той час самі структури НАТО ще не були готові до розширення Альянсу за рахунок країн Центральної і Східної Європи. Політичні сили як правого, так і лівого спрямування доволі швидко прийшли до спільного знаменника – приєднання країни до

НАТО. У цьому велика заслуга Президента Польщі Леха Валенси. При цьому усі усвідомлювали, що приєднується країна, а не військові. Польща від декларування своїх намірів перейшла до щоденної копіткої роботи, щоб переконати країни Західної Європи, США та Росію, що з прийняттям до НАТО територія Польщі буде зоною безпеки, економічної стабільності. У липні 1994 р. Польща узгодила індивідуальну програму «Партнерство заради миру» (ПЗМ), (MAP – Membership Action Plan). Через три роки, 28 липня 1997 р. в Мадриді була ухвалена декларація, де у 6 параграфі Польщу запрошували до початку переговорів з питання приєднання до НАТО». В подальшому у польському суспільстві була проведена велика інформаційно-просвітницька кампанія, проведено лобювання цього питання серед політичної еліти, яка мала вплив на формування громадської думки. В країну запрошувались як прихильники, так і скептики входження Польщі до НАТО. Проводилось лобювання польських устремлінь до НАТО в парламентах держав-членів НАТО. Успіх прийшов 12 березня 1999 року: уряд, парламент, суспільство гарантувало свою національну безпеку. Слід відзначити, що розширення НАТО на Схід не спровокувало жодного конфлікту, що додає міжнародного авторитету цій організації [2, 5].

Словаччина – країна, яку населяє 5,5 млн. людей, розглядала свій вступ до НАТО і ЄС, як взаємодоповнювальний фактор до розвитку демократії на території своєї країни.

Словаки вважають, що від НАТО вони отримали гарантію своєї незалежності, отримали почуття безпеки і захищеності від зовнішнього ворога. Словаччина почала відчувати комфорт у міжнародних відносинах, розуміючи свій статус у світі, це підвищило авторитет країни. Відомо, що словаки у 1993 р. розділились з чехами, оскільки не знайшли з ними спільної мови і вирішили жити окремо. Поділ країни відбувся доволі цивілізовано, без конфліктів та залучення зовнішніх посередників.

Спроба провести референдум з питання про вступ до НАТО у 1997 р. провалилась. У ньому взяли участь усього 6 % населення. Серед населення тему НАТО не сприймали. Хоча у 1998–1999 рр. за НАТО висловилося вже 28 % дорослого населення, а в 2005 р. – від 40 до 50 %. В очах словаків НАТО підірвало свій авторитет війною в Югославії, близьким історичним сусідом Словаччини, особливо воєнними операціями проти сербів. Нейтральний статус країни був неможливий через політичні і економічні причини.

Рішення про вступ до НАТО одноразово прийняли парламент і уряд Словаччини, вважаючи що у народі немає специфічних знань щодо вирішення такого стратегічно важливого питання, як національна оборона.

На Празькому саміті НАТО у листопаді 2002 року Словаччина була запрошена вступити до Альянсу під час другого раунду розширення НАТО. Пройшовши шлях в період з 1998 до 2004 рр., Словаччина покращила ефективність економіки, задекларувавши своє позитивне ставлення до демократичних цінностей, верховенства закону і прав людини, країна вступила до НАТО. 8 травня 2003 року Сенат США одноголосно схвалив резолюцію щодо ратифікації додаткових документів про вступ до НАТО Словаччини.

Словаччина провела серйозну реформу і модернізацію армії, піднявши її кваліфікацію і спеціалізацію, перевівши свої збройні сили на професійну основу. За чисельністю армія була скорочена у 4 рази.

Представники Словаччини переконують, що їх входження до НАТО серйозно покращало інвестиційний клімат, збільшивши зарубіжні капіталовкладення у вітчизняну економіку. Вітчизняні витрати на оборону у Словаччині тепер становлять 1,8–1,9 % від держбюджету. Фахівці стверджують, що теперішній рівень обороноздатності країни словаки не змогли б створити ні за 3, ні за 5 % бюджетних відрахувань. Словаки розуміють, що НАТО надало їм можливість нормально розвиватись.

Словакам довелось перебороти і труднощі: перебудувати оборонну промисловість відповідно до стандартів НАТО. Однак вигоди, які отримала країна, набагато перевищують ті труднощі, які довелось пройти Словаччині [3].

Угорщина вважає себе успішною європейською країною після вступу до НАТО, ЄС та Ради Європи. Суспільство бажало трансформуватись у європейський простір, створивши демократичний державний устрій, безпеку і процвітання власної країни. Названі міжнародні організації для угорців

виступали гарантами таких цінностей, як демократія, свобода, верховенство права, громадянське суспільство, вони взаємодоповнювали один одного. Однак найважливішою і найнеобхіднішою організацією для Угорщини було НАТО як сучасний воєнно-політичний союз, організація глобальної колективної безпеки. Для керівництва країни думка народу була вирішальною. За вступом до НАТО Угорщина вирішувала такі свої національні інтереси:

1. Країна отримувала систему зовнішньої безпеки.
2. Безпека від НАТО забезпечувала стабільний економічний розвиток.
3. Країна отримала додаткове міжнародне визнання і репутацію.
4. Країна отримала сучасну перспективу розвитку власних збройних сил.
5. НАТО виступило каталізатором реформування армії, її сучасної модернізації і переходу на професійний рівень.

Сьогодні угорці констатують той факт, що за свою тисячолітню історію не мали настільки високого рівня безпеки. Країна зекономила значні фінансові, матеріальні і людські ресурси при організації системи національної безпеки. Гарантована безпека Угорщини збільшила надходження іноземних інвестицій. Країна стала більш маневреною у зовнішньополітичних відносинах. Вона стала гравцем з підтримки стабільності у Східній та Південно-Східній Європі, створивши відповідну зону у цій частині континенту. Угорці акцентують увагу на тому, що рішення про вступ до НАТО повинно бути рішенням не тільки політичних партій і уряду, але і народу [4].

Чеська Республіка (ЧР) з моменту розділу ЧССР у 1993 р. проголосили своє бажання вступити до ЄС та НАТО. Населення Республіки сягає близько 10 млн. осіб. Армія нараховує 1 % від населення і становить 100 000 військовослужбовців. Сьогодні ЧР планує свою армію в кількості 35 000 військовослужбовців, 30 танків та 14 надзвукових літаків. Чехи вважають, що реформування збройних сил відбулось в комплексі тих змін, які переслідувала країна для забезпечення національної безпеки і оборони в процесі проведення економічної реформи. Фактично армійська реформа розпочалась після вступу ЧР до НАТО. До керівництва у Міністерство оборони прийшли цивільні особи. За 10 останніх років в Міністерстві оборони змінилось сім міністрів, усі вони були цивільними. Кожен міністр реформу армії бачив по-своєму.

У липні 1997 р. на Мадридському саміті НАТО ЧР разом з Угорщиною і Польщею отримала запрошення до НАТО. У момент вступу Чехії до НАТО разом з Польщею весною 1999 р. цей крок підтримували трохи більше 50 % повносправних членів чеського суспільства. З військового середовища такий крок отримав позитивну оцінку в 90 % опитаних респондентів.

Бажання країни приєднатись до Альянсу підтримував і чеський парламент, який щорічно на воєнні потреби виділяв 2,2 % ВВП (внутрішній валовий продукт). Через відсутність чіткого політичного завдання, яке повинно було стояти перед збройними силами Чеської Республіки, виділені кошти не завжди раціонально використовувались. Від НАТО надходила консультаційна допомога, доводились загальноприйняті стандарти, надавалась фінансова підтримка, але саму роботу повинно було виконувати суспільство, керівництво країни [6].

Україна з новоутвореною Чеською Республікою встановила дипломатичні відносини з січня 1993 р. Договірні-правова база між нашими країнами охоплює понад 70 договорів, протоколів та угод. У 1995 р. ЧР головувала в Раді Європи, саме за активної підтримки ЧР Україна стала членом Ради Європи. Чеська Республіка – член Європейського Союзу і підтримує євроінтеграційний курс України, так само як наміри України отримати членство в НАТО. Чехія і Україна мали однакову позицію щодо врегулювання іракської кризи: обидві країни скерували свої військові підрозділи до складу багатонаціональних стабілізаційних військ НАТО. Українці виконували миротворчі функції. Українські військові транспортні літаки АН-124 («Руслан») транспортували чеські військові польові госпіталі до Кувейту та Ісламської Республіки Афганістан. Обидві країни дотримуються однакової позиції щодо пріоритету у діяльності ОБСЄ з остаточного вирішення «заморожених» конфліктів на території СНД.

Румунія після вступу до НАТО вважає, що отримала гарантовану безпеку і стабільність, зріс її міжнародний авторитет, престиж та вагомість на міжнародній арені. Такого рівня безпеки Румунія не мала за усю історію свого існування. Вступ до Північноатлантичного Альянсу відіграв

велику позитивну роль для бізнесових кіл Румунії. Демократичні процеси, започатковані в країні в 1989 р., були підтримані політичною і бізнесовою елітами, які мали бажання трансформуватись у європейське співтовариство як рівні партнери. Румуни бажали довести світові, що після вступу до НАТО вони залишаться економічно і політично безпечною державою, стабільною і передбачуваною. Для бізнесменів це був сигнал, що їх інвестиції будуть захищені.

Починаючи з 1990 р., інтеграція в НАТО стала основною метою зовнішньої політики Румунії. Таке бажання підтримувалось населенням і політикумом. Довгі роки румуни проводили реформування у політиці, економіці, армії, суспільній сфері. У травні 2000 р. у Вільнюсі, міністр іноземних справ Румунії оприлюднив заяву про бажання країни здобути членство в НАТО. У листопаді 2002 р. на пражському саміті Румунія була запрошена вступити до Альянсу, а в травні 2003 р. це конституційно ратифіковане рішення було схвалено Сенатом США, де зберігаються усі ратифікаційні грамоти країн-учасниць Вашингтонського Договору 1949 р. Після входження до НАТО 85 % населення Румунії відзначило покращання політичної і економічної ситуації в країні. Країна вважала, що повернулася до тих цінностей, які поділяла тривалий історичний період, за винятком періоду панування в країні комуністичної ідеології. У подальшому натовські стандарти допомогли румунам наблизитись і до ЄС. Суспільство прагнуло реконструкції та модернізації, бо в цьому вбачало прогресивний розвиток, одночасно це був крок до стандартів НАТО і ЄС. Румунія як член НАТО виступає за розширення НАТО за межі Європи, за розв'язання конфліктів у регіонах, які не увійшли до НАТО: Балкани, Кавказ, Республіка Молдова. Румунія закликає до створення стабільної безпеки і охорони Чорноморського регіону [7].

При вступі України до НАТО наша держава отримає такі позитиви:

1. Гарантований захист національних інтересів. Отримання глобальної зовнішньої безпеки. Додаткові фундаментальні гарантії забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів, що виключає появу провокацій та закликів на кшталт переглянути статус Севастополя та Кримського півострова, нагнітання конфлікту навколо острова Коса Тузла, острова Зміїний тощо.

2. Вступ України до НАТО – стимулювальний фактор. Україна матиме змогу сформувати власну національну безпеку відповідно до колективної європейської та євроатлантичної безпеки.

3. Забезпечення стабільного передбачуваного політичного і економічного розвитку. Процес входження до НАТО – трансатлантичного демократичного співтовариства стане фактором для проведення прогресивних за європейськими стандартами політичних та соціально-економічних реформ (демократичні, ринкові, військові тощо).

4. Вступ до НАТО покращить інвестиційну привабливість України, про що красномовно переконає досвід країн попередніх хвиль розширення НАТО.

5. Збільшення іноземних інвестицій. Україна, після вступу до НАТО зможе отримати додаткові трастові фінансові вливання для ліквідації застарілих боєприпасів, які залишились ще від часів СРСР і створюють загрозу населенню країни. Так, у Харківській області з 1 грудня 2005 року розпочався перший трирічний етап проекту знищення боєприпасів, на який Альянс вже виділив 4,1 млн. євро. Проект розрахований на 12 років, потребує понад 25 млн. євро, його перший етап потребує 8 млн. євро.

6. Доступ і можливість використовувати новітні технології у галузі безпеки і оборони. Завдяки фінансовій підтримці НАТО збережений найбільший у Європі військовий полігон «Яворів», що приносить прибутки державі, підтримує її міжнародний статус партнерських відносин з країнами Європи та Атлантики.

7. Можливість отримати ріст міжнародного авторитету, престижу і репутації. Україна як рівноправний член НАТО отримає доступ до системи прийняття політичних рішень, які впливають на європейський спектр подій. Це – змога брати участь у глибшому житті Європи, стати повноправною європейською країною.

8. Можливість реформувати національну безпеку за міжнародними стандартами. Рівень національної безпеки та оборони України у рамках НАТО підвищиться, одночасно стане більш дешевшим по відношенню до повноцінної оборони тільки власними силами.

9. Економія фінансування на обороноздатність країни. Сьогоднішній статус України – позаблоковість без права нейтралітету, відповідно до ст. 2 закону України «Про оборону України», вимагає 3 % ВВП на військові витрати, при входженні до НАТО ці витрати будуть становити лише 2 % ВВП на рік, включаючи військові пенсії, економія – 1 % ВВП на рік. Система національної оборони України стане дешевшою в рамках НАТО. Сьогодні наша держава спроможна виділяти на власні Збройні сили менше 1 % від ВВП.

10. Можливість стабільного і прогнозованого зовнішнього і внутрішнього політичного життя. Членство в НАТО буде коштувати Україні 4–5 гривень на рік з розрахунку на одну дорослу особу. За стандартами і рекомендаціями НАТО витрати на оборону повинні становити 2 % від ВВП. За НАТОвською статистикою на практиці середній рівень оборонних витрат країн НАТО в 2005 р. становив 1,7 % від ВВП. Рівень військових витрат нейтральних країн становить у Фінляндії – 2 %, у Швеції – 2,1 %. З колишніх радянських союзних республік визнаного нейтрального статусу домігся Туркменістан, який в період 2004–2006 рр. на оборонні потреби витрачає щороку близько 4 % ВВП.

Загальновідомо, що удосконаленню не має меж. Тому національна безпека України потребує подальших теоретичних наукових досліджень у сфері визначення проблемного поля, чіткого визначення поняття та змісту можливих загроз, їх моделювання, класифікації системи дестабілізації, діагностування критеріїв та показників-індикаторів, ресстрація небезпек і загроз, їх моделювання, розробка системи забезпечення та управління.

1. *Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива?* / За заг. ред. О.І. Соскіна // Інститут трансформації суспільства. – 2007. – Розділ 2. (Олав Берстад. (Нідерланди). 31.05.2007). 2. Там же. – Розділ 2. (Єжи Козакевич (Польща). 24.02.2004). 3. Там же. – Розділ 2. (Урбан Руснак (Надзвичайний та Повноважний Посол Словаччини в Україні). 01.02.2006). 4. Там же (Молнар Дьєрдь (Угорщина). 30.03.2005). 5. Там же (Роман Ковальчук (Польща). 15.09.2006). 6. Там же (Павел Филипек (Чеська Республіка). 24.02.2004). 7. Там же (Адіна Генча (Румунія). Лютий 2007). 8. Каплан Лоуренс. «НАТО 1948: народження трансатлантичного альянсу», видана Роумен і Літлфільд. – Нью-Йорк, 2007. 9. *Западноєвропейская интеграция: проекты и реальность* / Под общ. ред. В.Б. Княжицького. – М., 1997. – С.57. 10. *Єдиний Європейський Акт.* – С.30. Розділ: *Положення про європейське співтовариство в області зовнішньої політики* // *Документи Європейського Союзу.* – Т. 2.– С.33. 11. *Європейское сообщество: проблемы 80-х годов* / Под ред. Ю.А. Борко, И.В. Гавриловой. – Ч.2. – М., 1989. – С.91. 12. Горбатова Е.Э. *Общая внешняя политика и политика безопасности ЕС: развитие проблемы.*– М.: ИЕ РАН, 2003. – 64 с. 13. Уткин С.В. *Основные инструменты общей внешней политики и политики безопасности Европейского Союза* // *Мировая экономика и международные отношения.* – М., 2005. – № 11. 14. *Європейська система безпеки: міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку: Автореф. ... канд. юр. наук: 12.00.11 [Електронний ресурс] / О.А. Делінський; Нац. юр. акад. України ім. Я. Мудрого.* – Х., 2003. – 20 с. 15. Уткин С.В. *Общая внешняя политика и политика безопасности Европейского Союза. Есть ли она?// Изучение Европейского Союза в России, изучение России в Европейском Союзе: новое поколение исследователей и экспертов: Сборник статей Центра по связям с Европейским Союзом РГГУ.* – М.: Комитет общественных связей города Москвы, 2005. 16. Ардачев О. *Западноєвропейський союз в системі європейської безпеки.* – М., 1998. – С.153. 17. *NATO/Handbook/2006–2007. Public Diplomacy Division. 1110 Brussels, Belgium. ISBN 92-845-0184-9. НВ-UKR-0406.* 18. «НАТО Ревю» щоквартальний електронний часопис. – 2002. 2003. www.nato.int/review.htm/. 19. *NATO Internation Week. Syllabus and Readings. 9–13 February 2004.* – Kyiv. 20. *NATO Internation Week. Syllabus and Readings. 14–18 February 2005.* – Kyiv. 21. *NATO Internation Week. Syllabus and Readings. 11–15 February 2008.* – Kyiv. 22. *International week in Kiev–NATO after Prague. Cjurse syllabus. NATO deferense college.* – Rome, Italia. 10–14 February 2003.